

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

In II. III. IV. Præceptum De Juramentis, Votis, Observatione Festorum, & Jejuniorum, ac obligatione Pietatis & Observantiæ erga Majores: Charitate & Misericordia erga proximum. Pars III.

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. Quid, & quotuplex Jejunium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60022)

SECTIO I.

Quid, & quotuplex Jejunium?

SUMMARIUM.

1. *Ethymologia & divisio jejunii generatim sumpti.*
2. *Jejunium Ecclesiasticum*
3. *Est I. religiosa observantia (ideoque actus Religionis)*
4. *II. Abstinentiæ à cibo, & certa ciborum qualitate (ubi quid nomine cibi intelligatur?)*
5. *III. Statuto tempore (quodnam illud?)*
6. *Ab Ecclesia ordinata. Ideoque*
7. & 8. *Jejunium Ecclesiasticum requirit, vel præcipit abstinentiã à carnibus; &*
9. *In quadragesima ab ovibus & lacticiniis: nisi privilegium, vel consuetudo contraria hæc admittat, ut est in Germania. Ubi*
10. *Licet ova & lacticinia comedere liceat, probabiliter tamen non licet hoc ipso etiam vesci sagimine, seu pinguedine è lardo, nec adipe, vel sanguine &c.*
11. *Obligatio jejunii est sub mortali, toties, quoties, nisi per vitas, materia vel alia causa excuset. Insuper*
12. *Jejunium Ecclesiasticum requirit etiam unicam tantum refectiõnem,*
13. *Mortaliter contumacem, nisi paupertas, officium, vel negotium excuset. Adeoque*
14. *Excludit alias refectiõnes iteratas, veras tamen non alias sumptiones per modum medicine. Resolvuntur variis casus.*
15. *Vinum, cerevisia, mulsum &c. etiam ad sedandam sitim sumpta, non frangunt jejunium*
16. *Obligatio unius refectiõnis est pariter sub mortali, ex genere suo.*
17. *Probabiliter tamen, qui sæpius in die refectur, tantum semel peccat mortaliter, in prima scilicet iterata refectiõne*
18. *Hora refectiõnis modò est meridies, seu hora undecima.*
19. *Que hora tamen non est de essentia jejunii Ecclesiastici, sicut est abstinentiæ à carnibus, & unica refectio, talem ex justa causa mutari potest.*

22. Sine justa causa autem eam horam mutare, vel notabiliter anticipare peccatum mortale esse, volunt aliqui.

23. Probabiliter tamen solum veniale est.

Jejunium quoad vocem dictum est à *jejuno*, intestino quodam animalis, quod semper vacuum, & subtile est, quod nimirum jejunium hominem cibo vacuum, & consequenter non pinguem, sed macrum, & subtilem reddat: adeoque secundum hanc ethymologiam jejunium propriè significat abstinentiam ab omni cibo, & potu. Illi enim propriissimè dicuntur jejuni pro tali die vel tempore, qui eo die vel tempore nihil omninò gustarunt, comederunt, vel biberunt, quod jejunium naturale vocant. Verum latius extensum nomen jejunii variè accipitur, & potissimum quatuorplex, & vulgò quatuorplex jejunium distinguitur, *spirituale, naturale, morale, & Ecclesiasticum*. I. *Jejunium spirituale* improprie, metaphoricè dicitur abstinentia à vitiis, & voluptatibus quibusvis in Scripturam passim. Isaia 58. *Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationes impietatis.* Unde D. August. *tr. 17. in Joan. Jejunium magnum, & generale est, abstinere ab iniquitatibus, & illicitis voluptatibus seculi.* Similia habent alibi, & alii Patres, & pulcherrimè D. Bernardus *serm. I. in Quadrage.* II. *Jejunium naturale* dicitur abstinentia ab omni prorsus cibo, & potu in stomachum transmissis, quale jejunium à tempore mediæ noctis gravissimo Ecclesiæ præcepto requiritur ad dignam celebrationem, sumptionem Eucharistiæ. Nam ut ait D. August. *Epist. 118. Placuit Spiritui Sancto, ut propter honorem tanti Sacramenti prius in eos Christiani Dominicum Cor*

intraret, quam ceteri cibi. Quale etiam erat
 junium Ninivitarum Jonæ 3. indicente Rege. *Ho-*
mines, & jumenta, & boves & pecora non guffe-
quidquam nec pascantur, & aquam non bibant.
 III. Jejunium morale, ac Philosophicum dictum
 est actus temperantiæ moderantis appetitum, & u-
 sum cibi ac potûs secundum regulam rectæ rationi-
 cujus velut partes sunt abstinencia, & sobrietas.
 Abstinencia enim moderatur affectum, & usum ci-
 borum; sobrietas verò moderatur affectum, & usum
 potûs potentis inebriare. Cæterum hoc jejunium
 morale aut est *generale*, prædictam scilicet actum
 temperantiæ, seu abstinencia moderans abstinencia-
 tiam, & appetitum ciborum secundum rectam ra-
 tionem: ne scilicet excedatur, vel deficiat: aut est
speciale, scilicet actus abstinencia specialis subtra-
 hens alimenta corpori magis, quam ratio tempe-
 rantia alioquin requireret in ordine ad certos fines
 utpote ad cultum Dei, mortificationem carnis &c.
 Et hoc rursus aut est *arbitrarium*, ac liberum, quoad
 modum jejunandi & abstinendi à cibo & potu pro
 cujusvis libitu, affectu, devotione, de quo varii
 & mira habentur in libris, & Vitis Sanctorum: aut
 est *ordinarium*, vel regulare, scilicet certa lege vel
 consuetudine constitutum quoad modum jejunan-
 di, & abstinendi pro certa hominum communitate
 societate, Religione: qualia fuerunt jejunia Judæo-
 rum in veteri lege, & etiam est jejunium in Nova
 Lege; præterea specialia jejunia diversorum Ordinum,
 seu Religionum. Jam vides jejunium Ecclésiasticum
 etiam esse jejunium morale, & speciale.

IV. Jejuniū Ecclesiasticū ergo definitur communiter : *Abstinentia cibi secundū Ecclesia regulam assumpta* : apud Bellarmin. l. 2. de bonis oper. c. 1. Aut : *Abstinentia ciborum secundū modum ab Ecclesia omnibus fidelibus præscriptum* : apud Filliuc. tr. 27. part. 2. c. 1. q. 1. Aut : *Abstinentia à carnibus & prandii, ac post cœnam cuiuslibet cibi subtractio usque in diem sequentem.* Sic Canonistæ communiter apud Azor. tom. 1. lib. 7. c. 8. q. 1. Teneatur definitio, quæ magis placeat : sed explicemus accuratius.

§. I.

Quid est Jejuniū Ecclesiasticum.

ASSERTIO I.

Jejuniū Ecclesiasticū, prout defacto in Ecclesia Romana indicitur, rectè definitur, *Religiosa observantia abstinentiæ à cibo, & certa ciborum qualitate, designato tempore ad Deum colendum, & carnem propter Deum mortificandam ab Ecclesia ordinata.* Est in re omnium, & interminis Marchant. tom. 2. Trib. tr. 12. tit. 3. q. 1. Explico particulatim.

1. *Religiosa observantia abstinentiæ.* Indicatur vera natura jejunii Ecclesiastici : etenim jejuniū Ecclesiasticum non est præcisè actus temperantiæ, vel abstinentiæ, sed etiam actus Religionis, spectans ad observantias sacras quippe ad cultum Dei, & carnem propter Deum mortificandam, ordinata tanquam ad suum proprium finem ; nullum enim est jejuniū in Ecclesia Dei institutum, quod singulari Dei cultui dedicatum non sit, ut de jejunio Quadragesimæ, quatuor temporum, Vigiliarum mox

patebit §. seq. Excluditur ergo à jejunijs Ecclesiastico in primis jejunium necessitatis, qui vel non habet, quod manducet, vel ex morbo cibos abhorret abstinere &c. Item jejunium avaritiæ, quo quis solum parsimoniæ causâ abstinet; item jejunium medicinale, quo quis solum sanitatis gratiâ abstinet: item jejunium merè morale & Philoponicum, quo quis solo temperantiæ motivo abstineret, etiamsi alioquin servatâ formâ ab Ecclesia præscriptâ; talis enim tantum necessitatis, avaritiæ, sanitatis, vel temperantiæ gratiâ jejunans absque ulla prorsus expressa, vel implicita intentione DEUM honorandi, aut carnem propter DEUM mortificandi; jejunium Ecclesiasticum revera non celebrat: imò si haberet voluntatem expressam vel li jejunijs DEUM non colendi, aut præceptum Ecclesiæ non implendi, etiam affectu Præcepto Ecclesiæ non satisfaceret, sed peccaret mortaliter in foro conscientiæ, quamvis in foro externo condemnari non posset ab Ecclesia, de occultis non judicante.

4. II. *Abstinentia à cibo, & certâ ciborum qualitate:* scilicet carnibus & in Quadragesima omnibus, quæ ex carne procedunt, utpote lacticiniis, & ovibus, de quibus *infra*. Nomine autem cibi intelligitur, quidquid sumitur, & in stomachum trajicitur ad finem corporis alendi, seu nutriendi, sive deinde sumatur per modum cibi mandendi, ut panes, carnes &c. sive per modum potûs sorbendi, ut lac, mel, juscula. Jejunium ergo non comprehendit abstinentiam alicujus non ad nutriendum

corpus sed solum ad concoctionem juvandam, restringendam sitim, refrigerandam naturam, ut aqua, vinum, cerevisia; quamvis enim vinum, & cerevisia etiam nutriant, tamen per se non ad nutriendum, sed ad alios fines predictos sumuntur: neque comprehendit abstinentiam à medicina, seu pharmacis, seu iis, quæ sumuntur non per se ad alendum corpus, sed ad morbos pellendos, vel evitandos tanquam suum proprium finem. Jejunium ergo Ecclesiasticum solius cibi abstinentiam per se requirit, juxta communem Ecclesiæ sententiam, & Sententiam DD. cum D. Thoma 2. 2. q. 147. a. 6. Rationem indicat Divus Leo *serm. de jejun. septis mensis* dicens: *Licet jejunium generali nomine ad omnem continentiam pertinere videatur, proprie tamen ad edendi diminutionem cibi refertur, ut profic nunc voluntate non sumere, quod ab initio contra vetitum nocuit usurpasse, & sicut illis concupiscentia vulneri, ita hic abstinentia sit salutis.* Hæc ille.

III. *Statuto tempore.* Triplex hic tempus statutum est: Primum tempus jejunii observandi, seu dies, quibus jejunandum est: ut sunt dies Quadragesimæ, quatuor Temporum, Vigiliarum, & quoad solam abstinentiam Feria sexta, & Sabbatho. Secundum, est tempus inchoandi, & finiendi statuto die, & est tempus à media nocte præcedenti, usque ad mediam noctem sequentem illius diei, ita ut ante mediam noctem præcedentem, & post mediam noctem sequentem jejunii, quis omni lege jejunii solutus sit. In dubio tamen ex alibi dictis hic obiter distinguendum est: ante mediam noctem

præ-

præcedentem jejunii v. g. Feriæ quintæ, vel Feriæ
 tertiæ ante Cineres, si tunc dubitatur, an sonuerit
 duodecima, stante dubio, non teneris abstinere, sed
 potes pergere, & comedere carnes, quia possessio
 stat pro tua libertate, cum certum sit te libere pos-
 se tota illa die comedere carnes, incertum autem,
 an ille dies omninò finitus sit per mediam noctem;
 at verò nocte sequenti jejunium, cum dubitatur,
 num sonuerit duodecima, teneris adhuc abstinere
 nec potes comedere, præsertim carnes, donec de
 tempore constet; quia tunc è converso possessio
 stat pro lege jejunii, cum certum sit te obligari
 toto die Sabbathi v. g. jejunare, incertum autem,
 an ille dies per mediam noctem finitus sit. Ter-
 tium est tempus refectionis in jejunio, ut scilicet
 fiat hora competenti, non ante tempus meridia-
 num sed ab hora undecima incipiens, de quo ex
 professo infra.

- 6 IV. *Ab Ecclesia ordinata*; scilicet quoad tem-
 pus, & modum abstinendi. Dicitur autem *ordi-
 nata*, non *præcepta*; quia jejunium Ecclesiasti-
 cum dicitur non illud tantum, quod ab Ecclesia
 præcipitur, sed omne illud, quod observatur, vel
 assumitur secundum formam ab Ecclesia ordina-
 tam, seu præscriptam, sive dein observetur tali
 tempore ex ipso Præcepto Ecclesiæ, sive ex voto,
 vel Regula, sive omnino libere ex voluntaria de-
 votione. Ex hac definitione ita explicata, & com-
 muni DD, Sententia apud Azorium *cit. lib. 7. c. 8.*
Less. lib. 4. de justit. c. 2. dub. 2. Filliuc. *cit. c. 2.*
 tria essentialiter requiruntur ad omne jejunium
 Ec-

Ecclesiasticum. 1. Unica refectio continua. 2. Ut una illa refectio fiat hora competenti, ceu sit cæna, & non prandium. 3. Ut habeatur delectus ciborum seu abstinentia à carnibus, de quibus per distinctos §§. Et incipiendo ab hoc ultimo sit

§. II.

Quis delectus ciborum habendus, seu à quibus abstinentum in Jejunijs Ecclesiastico?

ASSERTIO II.

Jejunium Ecclesiasticum de precepto requirit delectum ciborum, specialiter abstinentiam à carnibus, & in Quadragesima etiam ab ovis, & lacticinijs secluso privilegio, & consuetudine contraria: idque sub mortali toties, quoties. Est omnium Catholicorum contra Hæreticos nostri temporis, qui jejunia Sanctorum, & veteris Ecclesiæ solum explicant de abstinentia generali à cibus nimis, vel nimis lautis.

I. *Requirit delectum ciborum, specialiter abstinentiam à carnibus.* Jejunium Ecclesiasticum antiquissima lege, & consuetudine requirere delectum ciborum, seu abstinentiam particularem à certis in specie cibus amplissimè probant Exempla Scripturæ, & PP. omnium, ut latè videre potes Controversias apud Bellarm. lib. 2. de bon. oper. in particulari. Specialiter autem requirere abstinentiam à carnibus testantur omnes ferè SS. PP. quos latè congerit ideam Bellarmin. ibid. Idque statuitur variis Can. & CC. c. statuimus dist. 4. c. minam. dist. 76. Concil. Tolet. VIII. c. 9. & c. Confirmat perpetua, & universalis consuetudo Ecclesiæ.

fiæ. Et denique ratio naturalis eandem rem persua-
det; nam finis jejunii est corporis concupiscentiam
edomare, & in servitutem redigere, ut docet D. Au-
gust. l. 30. *contra Faustum* c. 5. & omnes etiam Ad-
versarii fateri debent: atqui non poterat certa, &
communis regula constitui circa quantitatem, &
lautitiam ciborum in genere in ordine ad mortifi-
candam carnem, hæc enim infinitis modis varian-
tur, & quod uni est multum, alteri est parum,
quod uni est lautum, alteri non est lautum: ergo
debeuit constitui certa regula circa abstinentiam spe-
cialem ab aliquo genere cibi, qui ex genere suo
& ut plurimum magis nutrit, & magis delectat
talem cibum esse pecorum carnes, & volucrum,
omnes fatentur: rectè ergo in jejunio Ecclesiastico
indicta est abstinentia specialis à carnibus.

- 9 II. *Et in Quadragesima ab ovis, & lacticiniis.*
Jejunium Ecclesiasticum tempore Quadragesimæ,
non item aliis diebus jejuniorum: quando jure
communi etiam requirit abstinentiam ab ovis, &
lacticiniis, videlicet lacte, butyro, & caseo, &
quidquid ex lacte conficitur, hanc enim abstinen-
tiam tempore Quadragesimæ tam Clericis, quam
Laicis severè præcipit Synodus 6. *Trullana* Can.
56. Et c. denique dist. 4. D. Greg. ad August.
Anglorum Episc. ait: *Par est, ut quibus die-*
bus à carne animalium abstinemus, ab omni quo-
que, quæ sementinam carnis trahunt originem, je-
junemus, lacte videlicet, caseo, & ovis. Quam-
quidem abstinentiam de jure communi pro solo
tempore quadragesimæ, non item pro aliis die-
bus

bus jejuniorum obligare advertunt DD. communissime cum S. Thoma 2. 2. q. 147. & alii apud Castro Palaum p. 7. disp. 3. punct. 2. §. 1. Qui etiam observant, quoad hoc non esse consuetudinem eandem Ecclesiarum particularium, in quibusdam enim Ecclesiis usus ovorum, & lacticiniorum, omnibus jejuniorum diebus æqualiter prohibetur; in aliis autem etiam tempore Quadragesimæ permittitur: & ideo dictum

III. *Seclusio privilegio. vel consuetudine contra* IO
ria: quali de facto gaudemus Germani in omnibus Provinciis superioribus, nimirum ob penuriam ciborum quadragesimalium, præsertim olei, & piscium. Sed hic Quæstio gravis est: utrum in nostra Germania, vel aliis locis, ubi lege, consuetudine, vel speciali privilegio licitum est comedere ova, & lacticia, hoc ipso etiam liceat vesci sagimine, seu pinguedine expressa è lardo porcino, item adipe anserum, ac aliorum animalium, item sanguine animalium, farciminum &c. Ita affirmant graves DD. Gloss. in c. Presbyter dist. 82. v. sagimine. Hostiensis in summa Rub. de observat. jejun. Abbas in c. consuluit. n. 2. de Judais. Sylv. V. jejunium q. 5. n. 26. Ubi hanc Regulam tradunt: Cui conceditur usus ovorum, casei &c. intelligitur etiam usus sanguinis, seu lardi concessus. Et aliis cit. consentit Diana part. 1. tr. 9. Res. 21. Nec improbat Azor. p. 1. l. 7. c. 10. q. 18. Ratio est: quia, ut etiam docet Aristoteles, talis pinguedo non est caro, licet ex carne originem trahat, perinde, ac ova, butyrum, ac alia lacticia,

con

consequenter quando licet unum, licebit & alterum
& quidem à fortiori: mirum enim videatur licere
vesci butyro longè meliori, & non licere vesci fagi-
mine porcino; vel alia animalium adipe longè de-
teriori: & si liceat vesci lacte, quod substantia-
ter sanguis est, accidentaliter tamen mutatus, &
melioratus, cur non liceat etiam vesci ipso sanguine?
Quæ Sententia quamvis speculativè, & Philosophicè
omnino probabilis sit, practicè tamen & Theo-
logicè opposita negativa longè probabilior & ca-
tior est, quam tenent Medina *lib. 1. instruct. c. 14.*
§. 10. Filiuc. *tract. 27. c. 3. q. 9.* Tabiena *V.*
jejunium *§. 8.* dicens, *nullo jure probari, et*
comprehendi sublacticinis, quia cum sit adeps car-
nis, potius ad carnes pertinet. Et Laym. hic *c. 1. n.*
§. qui rectè advertit quod consuetudo in nostris
partibus, consentientibus Prælatibus, inducta, ideo-
que pro lege tenenda, in diebus Quadragesimæ,
& jejuniorum permittat quidem usum ovorum &
lacticiniorum, non tamen ita usum sanguinis, lar-
di &c. cum ergo jure communi talia non liceant in
Quadragesima saltem, nec in nostris Regionibus
vi consuetudinis introductæ licita fieri possunt.
Accedit, quod magnum subsit periculum, si
ne data semel facultate utendi sanguine, & lardo
homines facilè extendant ad similia, v. g. farci-
mina sanguinis, & alia ob similem causam, quod
quidem ab aliquibus concedi, & à doctissimo
quodam Patre Societatis JESU in Aula Viennensi
fortiter defendi audivi, sed certè non sine gravi
scandalo, & jejunii Ecclesiastici detrimento. Ni-
hi

hilominus prædicta Sententia affirmativa, quia speculativè probabilis est, ad tria Confessariis servire potest. *Primò*, ut pauperibus eam licentiam vescendi ejusmodi saginâ diebus jejuniorum facillè concedere possint ob causam paupertatis, & defectum butyri. *Secundò*, quòd ancillis, coquis, aliisque famulis, & servis facillè permitti possit, ut & coquant, & cocta comedant de sagimine, aliave pinguedine animalium, cum à Dominis jubentur, eisque comedenda proponuntur. *Tertiò*, ut etiam ditiores propter usum ejusmodi sagiminis in cibis condiendis diebus jejuniorum non facillè peccati mortalis condemnent, ne nihilominus utantur, & gravius peccent contra conscientiam. *Ratio est*: quia etsi consuetudo in nostris Regionibus non ita permittat usum sagiminis, sicut usum ovorum, & lactiniorum, est tamen etiam communis persuasio, minorem esse prohibitionem sagiminis, quàm ipsiusmet carnis, ut proinde in his Regionibus, quibus esus ovorum, & lactiniorum concessus est, propter magnam æquiparationem, vel similitudinem esus sagiminis censerì possit non ita gravis, & sufficiens ad peccatum mortale, ut rectè observat Laym. cit. c. 1. n. 5. Denique planè divitibus absque prorsus rationabili causâ simpliciter esus sagiminis nunquam permitti, sed semper dissuaderi debet ob rationem dictam: multò minùs esus jusculi carniùm, aus farciminum ex sanguine.

IV. *Itaq, sub mortali toties, quoties.* Ita communis sensus, & consensus Ecclesiæ, & DD. ac fidelium omnium, ut alia probatione vix indigeat:

nam grave peccatum alioquin mortale ex genere suo esse sine justa causa diebus jejuniorum comedere carnes, constat ex Can. 18. *Apost. Synod. Trullana. Can. 56. & Tollet. 8 Can. 9.* Ratio quia materia præcepti gravis est. Toties autem committi peccatum mortale, quoties quis sine justa causa diebus jejuniorum carnes comedit, dicitur in communis DD. cum Navar. c. 21. n. 14. ubi dicitur, quoties quis edit cibos vetitos, toties peccat mortaliter, secundum omnes. Et ratio est: quia præceptum abstinentiæ à carnibus in diebus jejuniorum negativum est, obligans ad semper, & pro semper, cum sine dubio mens Ecclesiæ sit diebus jejuniorum absolutè prohibere carnes: ut sensus est nunquam die jejunii comedentur carnes: ergo quoties, quoties quis carnes comedit, contra præceptum, peccat mortaliter. Sed dixi *ex genere suo*. Nam sine dubio in hoc præcepto non edendi carnes in die jejunii datur aliqua parvitas materiæ à mortali excusans, sicut & in præcepto negativo non mandandi: ut cum aliis docent Diana cit. p. 5. tr. 5. r. 32. Tamb. lib. 4. c. §. 3. Volunt autem eam committenda esse parvam quantitatem excusantem à mortali, qualis coquo ad gustandum, vel dapiferis Principum ad prælibandum sufficit: sed certè nimis strictè, & scrupulosè. Ego non damnarem peccatum mortale eum, qui absque ulla necessitate, etiam in mera levitate, curiositate, vel gulositate die jejunii modicum frustillum carnis, v. g. instar nucis communis, mediam aviculam, vel quid simile devoret, quia præceptum Ecclesiæ piæ Mariæ non obstat.

Quod si rationabilis causa
 accedat, omni culpa vacabit, ut in coquis tunc die-
 bus jejunii cibos carniū prægustantibus. Addit
 bene Diana cit. fin. etiam infirmorum ministros
 posse quandoque licitè aliquid de carnibus edere,
 non tantum ad prælbandum, sed etiam ad excitan-
 dum infirmorum appetitum, & tollendum fasti-
 dium, si ita commodum videatur, nam in hls est
 urgentior ratio charitatis, quam Ecclesia non in-
 tendit impedire, quàm in coquis, & dapiferis, ut
 ex Navarro & aliis etiam docet Sanchez in opuscul.
 tom. 2. lib. 1. c. 1. d. 22. n. 10.

§. III.

Qualiter in Jejunio Ecclesiastico requiratur una tantum refectio?

Jejunium Ecclesiasticum ex Veteri Lege, & con-
 suetudine requirit unam tantum refectionem
 moraliter continuatam, excludendo refectioes ite-
 ratas sub mortali, sed probabiliter prima tantum
 refectioe iterata incurrendo. Est itidem com-
 munit DD. Unicam enim refectionem requiri es-
 sentialiter ad jejunium Ecclesiasticum omnes con-
 sentiunt, & ita universali consuetudine Ecclesie
 interpretatum est præceptum jejunii, ut non liceat,
 nisi semel de die comedere, ut patet passim in Con-
 ciliis, SS. PP. & DD. Rationem assignat D. Tho-
 mas supra cit. c. 6, Quia jejunium Ecclesie in-
 stitutum est, ut corpus dometur, & non destrua-
 tur: domatur autem, & non destruitur corpus, si
 assuetum bis sumere, semel tantum sumere debeat:
 non domaretur, si nihil omitteret, & destrueretur,

si nihil sumere deberet: ergo rectè indicta est una refectio: sed in hac unica refectioe, hoc ipso quòd unica sit, & alia sequi non debeat, plus accipi potest licitè, quam aliàs ordinariè sumitur intra tamen limites temperantiæ, ut omnes consentiant. Quod si quis in ea refectioe limites temperantiæ excederet nimium bibendo, edendo, peccaret quidem contra virtutem temperantiæ pro ratione excessus, plerumque ventriter, at non contra legem Ecclesiasticam jejuniæ quia revera unica refectioe contentus fuit, & non ageret contra finem jejunii, scilicet mortificationem carnis, finis enim præcepti non cadit sub præcepto: & meritum jejunii amittet saltem ex parte, si excessus comedendi vel bibendi tantum venialis fuit, in toto autem, si fuit excessus mortalis ut optimè admonet etiam S. Thomas. Jam reliqui termini specialiter explicandi sunt.

1. Requirit unam tantum refectioem moraliter continuatam.

13 **P**Ræceptum Jejuniæ Ecclesiasticæ eo ipso, quòd requirat refectioem unicam, etiam necessariorid requirit continuam refectioem, non quidem mathematicè continuam absque ullo temporis intervallo, sed moraliter continuam absque notabili intervallo, si enim notabili mora interrumpatur non unica, sed duplex refectio esset contra præceptum jejuniæ: idque non tantum verum est, quando utraque, vel alterutra refectio se sola sufficiens est homini ad cibandum, tunc enim frangeretur jejunium quoad substantiam peccato mortali secun-

dum omnes; sed etiam, quando neutra refectio est de se sufficiens: tunc enim adhuc frangitur jejuniū quoad modum refectiois unicæ ab Ecclesia præceptum, idque si absque rationabili causa fiat, peccato saltem veniali, si mora modica sit, vix mortali, nisi nimia esset mora, v. g. aliquot horarum. Cæterum multa hic excusare possunt à peccato, potissimum paupertas, officium, negotium. 1. *Paupertas* quidem, qualis est eorum, qui ostiatim mendicant, & omnium aliorum, qui non habent, quo unica refectioe sufficienter reficiantur, utique poterunt refectioem suam interrompere, & iterare, ut cum D. Thoma omnes admittere debent. 2. *Officium*, quomodo in Monasteriis lectores, & ministri mensæ, & aliàs famuli ministrantes mensæ, qui licitè possunt offam, vel aliud quid prius accipere, tum ad confirmandas vires, ut commodiùs ferviant, vel etiam famem non nihil sedent, ut notant *Azorius, Navar. Diana p. 4. tr. 4. res. 142.* Tum etiam, quia sumptio illa prævia censetur inchoatio moralis cænæ, quam postea justa de causa ad implendum servitium interrumpunt, ut notant *Lessius, Laym. cit. n. 6.* 3. *Negotium* denique, ut si refectioe, seu cæna nondum finita ob occurrens negotium discedere cogaris nondum satur, & absque intentione finiendi, confecto negotio reverti potes ad eam finiendam, præsertim intra modicum tempus, v. g. unius horæ; censetur enim moraliter unica refectio propter intentionem consideratis etiam circumstantiis negotii, loci, temporis: communis apud citt. Quin etiam si quis,

etsi utcumque, non tamen abunde satur, animæ
 refectionem finiendi à mensa recedat cum, vel
 negotio, adhuc mutata intentione durante
 cæna, redire posse, & comedere absque fractione
 junii, probabiliter docet Lessius *lib. 4. c. 2. d. 1.*
n. 11. Fillincius hic, qui addit insuper, etiam si
 finita fuisset, si tamen non omninò satis edisse
 tra modicum tempus, v. g. unius quadrantis, po-
 te refectionem instaurare, quia moraliter cen-
 tur unica resectio; nec dissentit Diana *p. 2. r.*
resol. 32. Oppositum tamen docent Navar. *c.*
n. 14. Valentia, alii cum Layman, talem
 posse redire citra peccatum saltem veniale, quia
 hoc casu repetitio comestionis non fit per accidens
 nec una intentione unitur moraliter, sed fit ex
 intentione contra priorem, adeoque respectu
 hominis non una moraliter, sed plures comestio-
 nes sunt. Sed tu elige sententiam, quæ magis placeat.

II. Excludendo refectiones iteratas.

14 JEjunium Ecclesiasticum, ita requirit refectionem
 nem unicam continuam, ut solum excludat
 alias iteratas veras refectiones, seu sumptiones
 cuius per modum cibi ad nutriendum corpus. Minime
 verò excludit alias sumptiones non per modum
 dum cibi vel refectionis, sed vel per modum medi-
 cinæ, vel per modum potûs; ut etiam Sotus
 in definitione jejunii generaliter prolatur, &
 particularius explicandum est. Inprimis
 non frangit jejunium, quidquid sumitur extra
 tempus refectionis purè per modum medicamenti
 ut non tantum sunt ipsa medicamenta seu phar-

ea præcisè ad avertendos morbos ordinata, sed etiam quidam veri cibi, alioquin ad nutriendum corpus apti, cum tamen in paucitate modica sumantur extra vel ante tempus refectionis, non ut cibi ad nutriendum, sed ut medicina solùm ad fovendam naturam. Ut si quis ad confortandum stomachum debilem, vel præ vacuitate defectionem metuens, vel ad tollendum oris foetorem, vel similem causam manè sumat offam, frustum panis, electuarium, aromata, saccarum &c. Item si musicus ad conservandam vocem manè sumat ovum recens, offulam, confectiones saccarias. Eadem ratio est de Professore publico, de Concionatore, qui plus à jejunio excusantur, ut *Sect. ult.* videbitur. Item cum quis extra tempus refectionis bibit quacunque de causa, licitè addit bolum panis, amygdala, vel aliud quid: quia id rationem medicinæ potius habet, ne noceat haustus, etsi per accidens nutriat: ut notant communiter DD. apud Laym. *cit. l. 4. rr. 8. c. 1. n. 7.* Item universaliter electuaria seu confecta sumere, non frangit jejunium, cum principaliter non sumantur ut alimenta, sed ut medicamenta, ut docet communis DD. cum ipso S. Thoma *cit. 2. 2. q. 147. a. 6. ad 3.* Qui meritò excipit omnes, nisi magna quantitate accipiant, adeoque plus per modum cibi, quàm medicinæ, & consequenter in detrimentum jejunii. Eadem denique ratione sumere fructus alioquos extra tempus. v. g. uvas, ficus, poma domestica vel peregrina in quantitate non magna, & non per modum cibi ad satiandum, sed potius per modum medicinæ, vel per modum potus ad refrigerandam

naturam, vel sitim restringendam &c. non frangere jejunium, rectè notat Diana *part. 9. tr. 9. resol. 24.* Excipe rursus, nisi in magna quantitate, adeoque per modum cibi saturantis potius accipiantur.

35 Deinde non frangit jejunium extra tempus refectionis bibere quemcunque purum potum, etiam vinum, cerevisiam, mulsum, uti contra nostrum Alensem docet communissima DD. cum D. Thoma *cit. a. 6.* Ratio est: quia tantum est in præcepto una comestio, non autem una potatio, uti communis jam usus interpretatur; & licet veteres Christiani diebus jejuniorum etiam vini usu abstinere debebant, ut latè probat Bellarm. *l. 2. de operibus.* modò tamen id Christianis consuetudo à tempore immemorabili concedit, ut licitus sit vini usus, etiam extra tempus refectionis sive ante sive post, ut habet communis Theol. & Canonist. cum Azorio *l. 7. c. 10. q. 7.* Laym. *cit. c. 1. n. 1.* Idque certum videtur, si bibatur vinum, vel alius potus præcisè per modum potus ad sedandam sitim. At quid si sumatur vinum, cerevisia, mulsum, non ad sedandam sitim, sed etiam aliquantulum ad famem sedandam, & nutriendum (cum revera aliquantulum nutriant cerevisia rubra, & mulsum) extra tempus refectionis? Frangere jejunium & illicitum esse docent S. Anton. Richardus, Rosella, alii cum Azorio modò *cit. c. 10. q. 4. in fine.* Oppositum tamen longè probabilius docent DD. communiter cum D. Thoma *cit. a. 7.* Navarro *c. 21. n. 13.* Layman. *cit. n. 7.* & plurimis citatis Diana *part. 1. tr. 9.*

tr. 9. Resol. 2. 3. Ratio à S. Thoma data est etiam: quia Ecclesia diebus jejuniorum tantum prohibet ea, quæ per se ordinantur ad nutriendum corpus: potus autem quicumque purus per se non ordinatur ad nutriendum corpus, sed potius ad sitim exinguentiam, naturam refrigerandam, & cibi concoctionem adjuvandam: & quamvis vinum, cerevisia, mulsum, per accidens aliquantulum nutriant, ejus tamen Ecclesia rationem non habuit: ergo si quis diebus jejunii bibat vinum, cerevisiam, mulsum &c. famis sedandæ gratiâ, adeoque quasi per modum cibi, non agit contra præceptum Ecclesiæ, etsi agat contra finem præcepti, quem non tenetur assequi. Alia est ratio de lacte, melle, pulvere amygdalina, jusculo carniæ &c. quæ ad nutriendum principaliter ordinantur, adeoque pota sine dubio jejunia violant, secundum omnes.

Insuper i vinum, cerevisia, mulsum &c. im-¹⁶ moderatè & excessivè bibens, puta usque ad ebrietatem, vel vomitum, peccat quidem contra virtutem temperantiæ pro ratione excessûs, mortaliter, vel venialiter, non tamen contra præceptum jejunii, quippè quo potus non prohibetur, ut dictum est: etsi deficiat à fine præcepti, scilicet mortificatione corporis, alioquin pro ratione excessûs mortalis, vel venialis, meritum jejunii in toto, vel in parte perdat (ut supra de una refectione excessiva dictum est) unde dici solet potum excessivum jejunium non frangere, sed submergere tantum. Ita communiter DD. apud sæpè citatos: etsi contrarium doceat noster Marchant *Trib. part. 2. tr. 2. tit. 3. q. 1.* quem vide, & si placet, sequere. *III.*

III. Sub mortali ex genere suo.

17 **C**ommunis DD. apud Bellarm. l. 2. de bonis operibus c. 7. Laym. hic c. II. n. 12. Ratio est quia hæc est vera lex & præceptum Ecclesie in materia gravi, adeoque juxta rationem materiae obligans sub peccato gravi ex genere suo: adeo ut extra tempus competentis refectionis sumere aliquid cibi in quantitate notabili sit peccatum mortale, in quantitate verò modica, & non notabili, veniale tantum, nisi rationabilis causa omninò excuset: etenim in hoc præcepto dari parvitatem materiae à mortali excusantem, omnes consentiunt, quavis in assignanda illa parvitate materiae maxime discrepent.

Placet judicium Dianæ par. 5. tr. 5. resol. 11. Materiam parvam hic censerì circiter duarum uncularum, quæ est pars quarta collationis seu refectionis unculæ vespertinæ: adeo ut sicut pro collatione vespertina damus quartam partem cænæ ordinariæ, ita ejusdem collationis quartam partem admittimus pro parva materia, veniali culpa in fractione jejunii: ita ut ejusdem collationis quantitatem totam, vel plus, quàm mediam comedere, absque omni causa extra tempus refectionis ascenderet ad peccatum mortale in fractione jejunii. Ubi tamen nota ex materia de peccatis: multas materias parvas distinctis vicibus extra tempus refectionis sumptas, tandem concrefcere in materiam gravem, & frangentem jejunium mortaliter, quia continuantur in affectu refectionis, nec opus est, ut fiant
ex

ex prævia intentione voluntatis, sed sufficit, quòd quis sapius extra tempus quid modicum comedens advertat tandem se notabilem quantitatem congregare, quo adverso, sumptâ adhuc bucellâ peccabit mortaliter, eadem ratione, sicut in materia furti communiter explicant DD.

IV. Sed probabiliter prima tantum refectione iterata incurrenda.

Quæstio hic præcipua est; an sicut de præcepto abstinentiæ à carnibus dictum est, ita etiam in præcepto refectionis unice peccetur mortaliter, toties, quoties quis extra tempus refectionis aliquid sumit in quantitate notabili, an verò in prima sumptione tantum?

Resolutio pendet ex mente Ecclesiæ. Potuit enim Ecclesia ita præcipere unam refectionem, ut simpliciter prohibeat omnes alias (quemadmodum præcipit unam tantum in die communionem vel celebrationem) adeò ut, quoties quis ultra eam reficitur, toties peccet contra præceptum negativum, & ita quidem esse affirmant *Medina, Covarruvias, & alii nonnulli*. Vel potuit Ecclesia ita præcipere unam refectionem, ut alias refectiones solum excludat limitate, quatenus nimium destruunt formam jejunii quoad unitatem refectionis: & sic certum est sola secunda comestione notabili peccari mortaliter, & non aliis sequentibus. Atque ita affirmat jam communis & veterior sententia DD. Navar. sæpe cit. Cajet. Sylvest. Angelus, aliique plurimi apud Less. *cit. lib. 4. c. 2. dub.*

2. dub. 3. Laym. c. 1. n. 13. Diana par. 1. tr. 9. resol. 44. Ratio est: Quia eatenus peccatur contra præceptum jejunii, quatenus frangitur jejunium: atqui jejunium, quatenus consistit in una refectione, semel tantum potest frangi, scilicet in secunda refectione, non item in aliis sequentibus: postquam enim semel altera vice sufficienter refectus fuisti, jam perit forma jejunii quoad unicam refectionem: & sicut non potest amplius refarciri, ut sit una refectio, cum altera præcesserit, ita etiam non potest amplius frangi per subsequentes refectiones, ut evidens est: ergo in sola secunda refectione notabili peccatur mortaliter contra præceptum jejunii, consequenter, postquam quis semel secunda vice refectus, jejunium fregit, non tenerur amplius abstinere à comedendo (exceptis carnibus) saltem sub mortali (probabiliter enim Filliuc. cit. censet in aliis refectionibus adhuc peccari venialiter, quia videntur secundario adhuc prohibita.) Addunt Laym. & Diana citt. eandem esse rationem, sive quis scienter justa vel injusta ex causa, sic & ignoranter vel inadvertenter, v. g. non recordatus jejunii, altera vice reficiendo jejunium fregit, non teneri amplius abstinere, nec peccare ulterius comedendo, semper enim verum est dicere, jejunium fractum esse quoad unicam refectionem, & cessat finis præcepti, scilicet mortificatio carnis, ut talis deinceps servari non possit, secundum formam Ecclesiæ. Eandem rationem esse de eo, qui vovisset jejunare in pane & aqua, &
jam

jam semel vinum bibendo votum fregit, jam au-
divisti supra in materia voti.

§. IV.

*Qua hora debeat fieri refectio in Jejunijs
Ecclesiasticis.*

Jejunium Ecclesiasticum ex antiquâ Ecclesiæ in-19
stitutione & consuetudine requirit, ut refectio
illa unica sit cæna, non prandium, adeoque fiat
hora competenti, qualis olim fuit in Quadragesi-
ma quidem vespertina; in alijs jejunijs hora 9.
post meridiem. Ita exemplo Scripturæ affirmant,
& probant testimonia Sanctorum PP. passim, quos
late videre potes apud Bellarm. cit. c. 2. & meum
Marchant. locis cit. Instar omnium sit D. Bern.
*Serm. 3. Quadragesimæ. Hæc tennus usque ad nonam jeju-
navimus soli: nunc autem usque ad vesperam je-
junabunt nobiscum universi, Reges & Principes, Cle-
ricus, & populus, nobiles & ignobiles simul in unum
dives & pauper.* Et negari non potest olim horam
determinatam illam, tanquam quid substantiale re-
quisitum ad jejunium obligasse sub peccato morta-
li: atque ut observat Laym cit. c. 1. n. 11: olim
peccatum mortale fuisse tempus refectiois notabi-
liter anticipando, jejunium solvere, seu cænam in
prandium commutare sine justa causa. Verum
nunc de jejunijs Ecclesiasticis, prout moderno tem-
pore observari debet, pono breves

RESOLUTIONES.

I Hora competens refectiois capiendæ in om-20
nibus jejunijs Ecclesiasticis in & extra
Quadragesimam ex recepta jam consuetudine &
indul-

indulgentia Ecclesiæ, cui omninò standum est, est hora sexta proximà meridiei, apud nos undecimà. *Omnes.* Cùm enim homines ob corporis & naturæ semper magis declinantis infirmitatem, amplius tam diu in jejuniò non perseverârunt, Ecclesià pia Mater jus commune relaxavit, & refectiõnem aliàs tanquam cænam hora vespertina vel nona sumendam, hora sexta sumi indulsit, & reipsa quidem in prandium commutavit: attamen ob memoriã antiquitatis edendo nomine cænæ. Unde & ordinavit, ut in ipsã refectiõne meridiana dicantur præces mensales pro cæna assignatæ, & ut in Quadragesima Vesperæ, & aliis diebus jejunii Nonã semper ante refectiõnem meridianam dicatur. Cæpit ea consuetudo in meridie reficiendi fere temporibus S. Thomæ Aquinatis circa annum Christi 1270. Ut insinuat ipse S. Thomas sæpè cit. q. 177. a. 7. & referunt DD. communiter etiam citati. &c. Observandum autem est, horam meridianam nunc ad jejunium Ecclesiasticum requiri, & præcipi negativè tantùm, nimirùm, ne ante illam horam cibus sumatur, ut mox declarabitur, non verò positivè, quasi necesse sit hora meridiei cibum sumere, & non liceat diutiùs abstinere, & jejunium protrahere. Non enim tantùm licitum, sed sine dubio sanctum & meritorium, longèque præstabilius est, jejunium veteri more protrahere usque ad Vesperas, vel saltem Nonam. Tum quia conformius est veteri Ecclesiæ, & sanctorum jejunio; Tum quia est major mortificatio carnis, adeoque con-

conformiùs intentioni Ecclesiæ, & fini jejuniõrum,
ut rectè mōnent *Navar. Lessius, Filliuc, cir.*

II. Hora determinata refectiõis, scilicet modò ²¹
meridiana, non est de essentia jejunii Ecclesiastici,
sicut est abstinentiã à carnibus, & unica refectio.
Communiõr & probabiliõr sententiã DD. *cum Less.*
Filliuc. Laym. cir. Ratio est: quia jejunium Ec-
clesiasticum hætenùs semper perseveravit idem, &
immutatum, quoad abstinentiã à carnibus, & u-
nicã refectiõem; at quoad tempus comestiõis
hætenùs sæpiùs mutatum fuit; nam imprimis ho-
ra vespertina mutata est in nonã, modò utrãque
retracta est in sextã seu meridianã; ejusque si-
gnum est, horã determinatã non esse ita de es-
sentia jejunii, sicut est abstinentiã à carnibus, & u-
nica refectio. Deinde illud non est de essentia je-
junii, quò prætermisso non frangitur, sed adhuc
potest, & debet observari jejunium: sed si quis reli-
qua servavit, scilicet abstinentiã à carnibus, &
unicã refectiõem, etsi horã competentem no-
tabiliter præveniret, is non frangeret jejunium, sed
posset, & teneretur adhuc jejunare reliquo die: quis
enim dicat, eum, qui cum, vel sine causa horã
refectiõis una vel aliquot hõris anticipavit, non
teneri ampliùs eo die jejunare, sicut eum, qui se-
cunda vice refectus est, jejunium fregit? ut perpe-
ram docuit quidam: ergo hora determinata refe-
ctiõis non est de essentia jejunii, sed solùm con-
ditio accidentalis, cum cujus violatiõne substantia
jejunii Ecclesiastici consistere potest, ipsùmque je-
junium non quoad substantiã, sed quoad modum
tam.

tantum secundarium præceptum violatur, & hoc solum probant Canonistæ, & DD. numero sequi adferendi &c. Itaque qui siue voluntariè, cum vel sine iusta causa, siue involuntariè & inadvertenter, scilicet ignorans vel non recordans esse diem jejunii, & uno verbo, qui cum, vel sine culpa ante horam determinatam meridianam se reficit v. g. mane sumit jentaculum (dummodò carnes vel cibos viticos non comedat) sicut potest adhuc præceptum jejunii quoad substantiam servari, sic etiam tenetur observare, & sic deinceps. Aut enim sumptum manè jentaculum fuit sufficiens refectio, & tunc contentus esse potest, & debet vespertina collatione infra admittenda; aut non fuit sufficiens refectio: & tunc justam causam habet vel circa meridiem moderatè prandendi, aut intermisso prandio vesperi cænandi, jentaculo illo matutino pro collatiuncula vespertina reputato & commutato. Communis DD. *Navar. c. 21. n. 23. Less. l. 4. c. 2. dub. 3. Laym. cit. n. 14. Diana par. 1. tr. 9. resol. 48.* Quare non placet Sententia Palud. Sylv. & aliorum: quod si quis nesciens aut immemor, esse diem jejunii, manè jentaculum sumpsit, posse nihilominus absolutè cum aliis prandere ac si nihil omninò sumpsisset, propterea, quòd jejunium non voluntariè & formaliter, sed materialiter tantum violatur. Non placet, inquam. Talis enim sumendo jentaculum, vel comedendo ante tempus refectiois, adhuc nullo modo jejunium violavit, cum possit adhuc servari quoad substantiam, postea autem, si sumpto bono jentaculo iterum prandeat, violabit je-

jejunium omni modo, & formaliter, & materialiter, ac quoad substantiam, iterata scilicet refectio-
ne notabili.

III. Jejunium Ecclesiasticum quoad horam de-
terminatam in Ecclesia modo meridianam seu un-
decimam, obligare sub peccato, omnes agnoscunt:
& quidem etiam hodie obligare sub mortali, adeo,
ut peccatum mortale sit, eam horam notabili tem-
pore, saltem unius horæ præveniendò sine justa
causa reficere, docent sanè gravissimi DD. Navar.
c. 21. num. 27. Covar. Pland. Sancius, alii &
mordicus noster Marchant. hic tr. 12. tit. 3. q. 2.
asserens esse communem Ecclesiæ sensum, à quo
recedere temerarium sit. Rationem dant. Quia
qui Ecclesiasticum jejunium notabiliter violavit,
peccat mortaliter: sed notabili anticipatione re-
fectionis ante horam determinatam notabiliter vio-
latur jejunium; nam & olim præveniens reficiendo
horam vespertinam, vel nonam non censebatur je-
junare, adeoque simpliciter violare jejunium;
nunc autem refectio meridiana successit veteri re-
fectioni vespertinæ; consequenter & hanc nota-
biliter sine justa causa præveniens censebitur non
jejunare, sed frangere jejunium. Deinde præscri-
ptio horæ meridianæ facta est tanquam notabiliter
conducens ad finem jejunii, scilicet mortificatio-
nem carnis, atque augens jejunii difficultatem, &
jejunantis meritum; atqui notabiliter prævenien-
do horam præscriptam tollitur iste finis, adeoque
violatur jejunium: ergo notabiliter præveniens ho-
ram præscriptam peccat mortaliter. Cæterum

omnes consentiunt, notabilem præventionem esse unicâ horâ, & amplius ante horam ordinariam præventionem autem non notabilem, adeoque veniale tantum esse unius quadrantis vel mediæ horæ circiter ob parvitatem materiæ, ut fatetur ipse Marchant. loco cit. Sententia utique probabilis, tutior & magis pia, adeoque in praxi consulenda.

23 IV. Nihilominus æquè probabilis est Sententia negativa, nimirum horam præscriptam etiam notabiliter, & sine etiam justa causa prævenire reſiciendo, esse solum peccatum veniale. Ita communior DD. *Innocen. Angel. Tolet. Medina*, alii cum *Lessio & Layman supra cit. & plurimis citatis Diana part. 1. tr. 9. resol. 33.* Ratio est: Quia sic præveniendi non violatur jejunium quoad substantiam, ut N. II. probatum; sed solum quoad conditionem accidentalem ex præcepto requisitam, & quamvis hæc ipsa conditio non reficiendi, nisi horâ statutâ, scilicet vespertinâ vel nonâ olim obligârit sub mortali, quin etiam dato, quòd tunc fuerit de substantia jejunii Ecclesiastici, ut volunt Authores oppositæ Sententiæ, erat enim gravissima mortificatio, quæ semel anticipatâ notabiliter horâ, posteriori abstinentia non poterat compensari: at tamen spectata hodierna Ecclesiæ consuetudine, quæ cæna in prandium seu tempus meridianum, quo homines communiter prandere solent, translata est jam tempus ordinarium, non videtur amplius admodum ad substantiam pertinere jejunii, neque ad ejus finem: cum mortificatio seu difficultas, quæ minuitur anticipando refectionem ante meridiem, e contra postea augeatur, & compensetur

setur ulteriori dilatione collatiunculae vespertinae: adeoque tempus statutum esse solum quid accidentale & secundario requisitum ad jejunium Ecclesiasticum: cujus proinde prætermisio seu anticipatio etiam notabili tempore facta sine justa causa censeri debeat tantum culpa venialis: ut rectè inferat Layman. cit. n. 11. In hac ergo probabilissima Sententia horam refectionis meridianam prævenire per tempus non notabile, utpote quadrantem vel mediam horam circiter, nullum omnino peccatum erit, cum enim neque notabili tempore prævenire sit culpa gravis, tempore non notabili prævenire nulla esse potest culpa. Prævenire autem tempore notabili horam v. g. jam incipit esse culpa venialis, eoque gravior, quanto ab eo longius receditur; nunquam tamen pertinet ad culpam mortalem ob causam dictam. Intellige semper *absque causa legitima*; quod si enim causa justa & rationabilis interveniat, nulla omnino culpa erit, tempus refectionis etiam notabiliter prævenire. Cujusmodi causæ sunt. 1. Iter inchoandum ex justa causa etiam liberæ devotionis, peregrinationis. 2. Impedimentum vel negotium urgens, quod refectionem meridianam impediatur, ut quando Concio habenda, lectio frequentanda, aliudve negotium in meridie. 3. Item infirmitas corporis, quæ non permittit tantum temporis expectare, & manere jejunum. 4. Hospitalitas seu Urbanitas, ut si amicus, viator, vel alius veniat ad te, qui causâ itineris vel alterius negotii debeat anticipare comestionem, & ei concedere, vel se coaptare conveniens sit &c. In

516 *Appendix ad III. Præcept. Decal.*
his & similibus nullum agnoscunt peccatum DD.
communiter, etiam Marchant. cit. q. 2. n. 3.

SECTIO II.

*Qualiter licita est Collatio, seu refectiuncula
vespertina, in qua quantitate & qualitate
ciborum?*

SUMMARIUM.

25. Collatio vespertina licita est ex consuetudine.
26. In quantitate tamen modica: qua communiter censetur
esse quarta pars cœna ordinaria. Usque ad 30.
29. Usque ad n. 33. Et in qualitate ciborum: ubi: quod
cibos sumere liceat in collatione?
33. Tempus vespertinum collationis ex rationabili causa cum
prandio commutare licet.

ASSERTIO III.

24 **L**icita modo est collatio seu refectiuncula vespertina in quantitate modica, & qualitate ciborum competente: tamen ex rationabili causa cum refectio meridiana commutare liceat. Comm. DD. Explico breviter.

§. I.

Licita est collatio &c.

25 **N**ullo quidem Jure communi, cum de Jure communi ipsa refectio unica jejunii Ecclesiastici debuerit sumi tempore vespertino, postquam nihil omnino cibi licebat amplius sumere (unde Jejunium definiri solet: Prandii & post cenam cuiuslibet cibi subtractio) sed solum consuetudine legitima præscripta licita est modo illa collatio, ut observat communis DD. apud citatos. Nam postquam ipsa refectio unica jejunii à tempore vespertino